

2022:1

DEN NYA GENERATIONEN NIKOTINISTER

RAPPORT OM UNGAS ATTITYDER TILL TOBAK

54%

svarar att det är
lätt att få tag på
e-cigarett

Innehållsförteckning

FÖRORD	3
1. TOBAKSBRUKET BLAND UNGA	4
Användningen av vitt snus och e-cigarett bland unga ökar	4
Gruppsytryck och psykisk ohälsa vanliga orsaker till att börja röka	5
Smaksättning och reklam lockar unga att prova vitt snus och e-cigarett	6
Tobaksreklamens återkomst är inget annat än ett svek mot alla ungdomar	7
Hur viktigt är vuxnas engagemang för att få unga att avstå från tobak?	8
Prata med unga om tobak	9
2. DAGS ATT STÄRKA SKYDET FÖR BARN OCH UNGA	10
Stark opinion för starkare tobakslagar	10
7 av 10 ungdomar vill själva ha en helt tobaksfri skoltid	11
Reglering av alla tobaks- och nikotinprodukter	12
Okunskap om nikotinets hälsorisker och negativa inverkan på hjärnan	13
En hållbar utveckling och kunskap som motiverar till förändring	14
Allmänhetens inställning till samarbeten med tobaksföretag	15
KAMPANJ: TOBACCO – A THREAT TO OUR ENVIRONMENT	16
STOP the Tobacco Industry – START Saving Our Planet	16
A NON SMOKING GENERATIONS 6 FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER	18

BEGREPPSFÖRKLARING

TOBAK

Med tobak avses samtliga produkter som innehåller tobak och nikotin (med undantag för läkemedelsklassade nikotinprodukter), såsom cigaretter, e-cigarett, vattenpipa, snus, vitt snus, heat not burn-produkter etc.

NIKOTIN

Nikotin är en starkt beroendeframkallande och hälsoskadlig substans som utvinns ur tobak. Se <https://nonsmoking.se/fakta-och-forskning/tobaksprodukter/> för ytterligare info.

"TOBAKSFRIA" NIKOTINPRODUKTER

Med "tobaksfria" nikotinprodukter avses de nikotinprodukter som tobaksindustrin kallar tobaksfria i syfte att kringgå tobakslagens alla regler om tillstånd, försäljning, marknadsföring och skatt. Samtliga nikotinprodukter framställs av tobak och kan därför enligt vår mening inte vara tobaksfria.

LÄKEMEDELSKLASSADE NIKOTINPRODUKTER

Läkemedelsklassade nikotinprodukter undantas i befintlig tobakslagstiftning och regleras istället i läkemedelslagen. Till skillnad från tobaksindustrins nikotinprodukter syftar dessa till att hjälpa nikotinberoende personer att trappa ned sitt beroende.

TOBAKSFRI SKOLTID

Med tobaksfri skoltid avses ett förbud mot samtliga tobaksprodukter (läkemedelsklassat nikotin är inte inkluderat) under hela den tid som elever och lärare tillbringar i skolan - oavsett var man befinner sig. Den befintliga lagen om rökfri skolgård (1994) reglerar endast rökning på skolgården och är därför otillräcklig för att skydda elever från tobak i skolan.

EXPONERINGSFÖRBUD

Exponeringsförbud är något som införts i stora delar av världen för att skydda barn och unga från att exponeras för tobak i butik. Vanligtvis göms då tobaken i lådor bakom kassan.

Förord

I drygt fem års tid har den svenska tobaksindustrin haft fritt spelrum att marknadsföra sina nya produkter till barn och unga. Resultatet är att bruket nu ökar lavinartat. Med lockande smaker, gratisprover och samarbeten med influencers har tobaksindustrin skapat en hel generation nya nikotinister bland våra unga. Efter många år av hårt arbete för att uppmärksamma vuxna och politiker på det orimliga i detta och att barn och unga bör skyddas från alla former av tobak har vi nu äntligen en lag som reglerar tobaksindustrins nya nikotinprodukter.

Den nya lagen innebär ett stopp för gratisprover och reklam till unga samt att man måste vara 18 år för att köpa, men lämnar dessvärre en del övrigt att önska. Till exempel har tobaksindustrin fortfarande rätt att göra reklam till personer över 25 år och produkterna får alltjämt smaka hallon-lakrits eller hubba-bubba. Det innebär att unga fortfarande utsätts för tobaksindustrins reklam och att produkterna fortfarande har lockande smaker som även får dem att framstå som mindre farliga.

Under hösten har tobaksskatten debatterats i svenska medier och det blir tydligt att många av våra politiker saknar viktig kunskap i frågan. Det är djupt olyckligt att regeringsföreträdare går ut och deklarerar sitt stöd för det svenska snuset i stället för att stå upp för barns rätt till hälsa och en hållbar utveckling. Innehållet i en svensk snusdosa är varken svenskt, hälsosamt eller hållbart. Svenskt snus framställs av tobak som kommer från länder som Malawi, Bangladesh och USA där barnarbetet på tobaksfälten är vanligt förekommande och problemen med avskogning och gifter i mark och vatten omfattande. Resultaten i årets Novusundersökning bekräftar att kunskapen är låg både när det gäller nikotinets hälsorisker och hur alla former av tobak motverkar en hållbar utveckling.

En ny fråga i årets undersökning var den om ett totalförbud att köpa tobak för ungdomar födda efter ett visst årtal. Hela 64 procent av ungdomarna var för ett sådant förbud och detta går även helt i linje med övriga frågor om lagstiftning där sju av tio unga vill se en höjd tobakskatt och en lag om en helt tobaksfri skoltid.

Nu behöver vi arbeta tillsammans för att höja kunskapen om både hälsorisker och hållbarhetseffekter av tobak. Bara med rätt och tillräcklig kunskap på plats kan vi staka ut vägen mot en helt tobaksfri generation. Jag hoppas att den här rapporten kan bidra till ökad kunskap och utgöra grunden till en handlingsplan framåt.

Helen Stjerna

generalsekreterare, A Non Smoking Generation

OM UNDERSÖKNINGEN

Den undersökning som denna rapport grundas på har genomförts av Novus på uppdrag av A Non Smoking Generation för att undersöka allmänhetens inställning till tobak. Målgruppen var den svenska allmänheten i åldrarna

14–79 år. Totalt genomfördes 1 317 webbin intervjuer under perioden 20–31 maj 2022, varav 1001 gjordes med målgruppen 18–79 år och 316 gjordes med målgruppen 14–18 år. Deltagarfrekvensen var 57 procent.

1. Tobaksbruket bland unga

Användningen av vitt snus och e-cigarett bland unga ökar

48%

av gymnasieeleverna
har använt e-cigarett
och

40%

har använt vitt snus

(enligt CAN:s senaste undersökning)

Under pandemin kunde vi se en tydlig nedgång i bruket av cigaretter men enligt Centralförbundet för Alkohol och Narkotika (CAN) ökar alla former av tobaksbruk bland ungdomar just nu. Mellan 2021 och 2022 ökade andelen rökare i årskurs två på gymnasiet från 17 procent till 20 procent och andelen som svarar att de testat vitt snus ökade från 34 procent till 40 procent. När det gäller e-cigarett svarar rekordhöga 48 procent att de testat och 24 procent svarar att de använt under de senaste 30 dagarna. Denna

utveckling är minst sagt alarmerande och bekräftar resultaten i den översikt som Statens Beredning för medicinsk och social Utvärdering (SBU) sammanställde 2019 i syfte att utreda sambanden mellan snus, e-cigarett och vanliga cigaretter. Tobaksindustrin hävdar att deras nya produkter som vitt snus och e-cigarett hjälper rökare att sluta och i själva verket fungerar de i stället som en inkörsport till ett skadligt nikotinberoende och ökar risken för bruk av vanliga cigaretter, alkohol och andra droger.

Några korta fakta från rapporten:

- 🔗 *Kompisars påverkan och en vilja att passa in* är fortfarande de mest framträdande anledningarna till att börja röka, och i årets undersökning även de främsta orsakerna till att använda nya nikotinprodukter enligt de tillfrågade 14-18-åringarna.
- 🔗 Bland de unga är det fler än tidigare som tror att *tilltalande smaksättningar* är en bidragande orsak till användandet av nya nikotinprodukter.
- 🔗 Sedan förra årets undersökning har det skett en markant ökning av andelen ungdomar som någon gång använt tobaksfritt/vitt snus eller nikotinportioner/-påsar, där nära en av fyra ungdomar någon gång har använt denna typ av nya nikotinprodukter.
- 🔗 Återigen noterar vi en stor skillnad i hur gruppen 18-79 år respektive de unga värderar att må dåligt psykiskt som skäl att börja röka. Närmare hälften av de unga menar att psykisk ohälsa är ett skäl, medan tre av tio bland vuxna anger det.

🔗 I båda målgrupperna är det nu betydligt fler som uppfattar att det är lätt för minderåriga att få tag på e-cigarett. När det gäller olika kunskapspåståenden om tobak ser vi dock återigen stora skillnader i uppfattning mellan allmänhet och ungdomar, där de unga i högre grad instämmer i att rökning är vanligt bland ungdomar under 18 år och att det är lätt att få tag på e-cigarett om man är under 18 år.

🔗 När det gäller påståendet om att *nikotinet i vitt snus och e-cigarett framställs av tobak*, så är det fortsatt fler bland de unga som tror eller vet att så är fallet.

🔗 I båda målgrupperna instämmer ungefär tre av tio i det nya påståendet att *barnarbete förekommer frekvent inom tobaksindustrin*.

🔗 Årets resultat visar tecken på att informationen till ungdomar om rökning och de risker som finns med tobak har minskat, både från föräldrar och i skolan, sedan de högre nivåerna under pandemiåret 2021.

Gruppsyck och psykisk ohälsa vanliga orsaker till att börja röka

Varför börjar ungdomar att röka? Det finns naturligtvis flera orsaker till detta, men en av de vanligaste orsakerna är kompisars påverkan och viljan att passa in. Sedan vår första Novusundersökning 2016 har dessa orsaker toppat ungdomarnas lista över möjliga orsaker till att börja röka. Genomgående har nio av tio unga uppgett att kompisars påverkan kan vara en orsak. I år var det några procentenheter färre än tidigare men fortfarande är det så många som 84

procent som svarar att detta kan vara en anledning till att börja röka.

En annan vanlig orsak till att unga börjar röka är psykisk ohälsa. I undersökningen svarade närmare hälften av ungdomarna att "må dåligt psykiskt" kan vara en orsak till att börja röka.

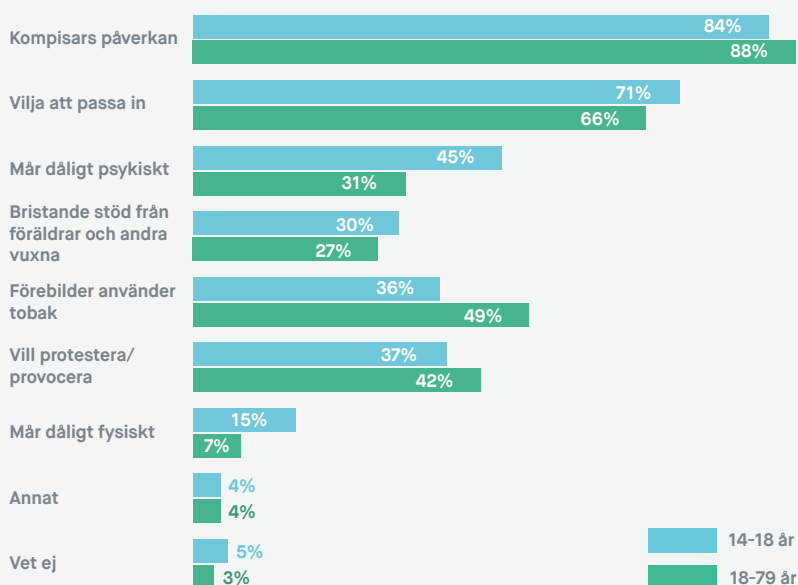
Sammantaget innebär dessa resultat att ungdomar sällan börjar röka av egen fri vilja, utan att det i stället ofta är motiverat av en önskan om att passa in i gänget eller lindra sin psykiska ohälsa.

84%

anger att kompisars påverkan kan vara en orsak

VAD AV FÖLJANDE TROR DU ÄR ORSAKER TILL ATT MAN BÖRJAR RÖKA?

44%

tror att "tilltalande smaktillsatser" kan vara en orsak till att testa

Smaksättning och reklam lockar unga att prova vitt snus och e-cigarett

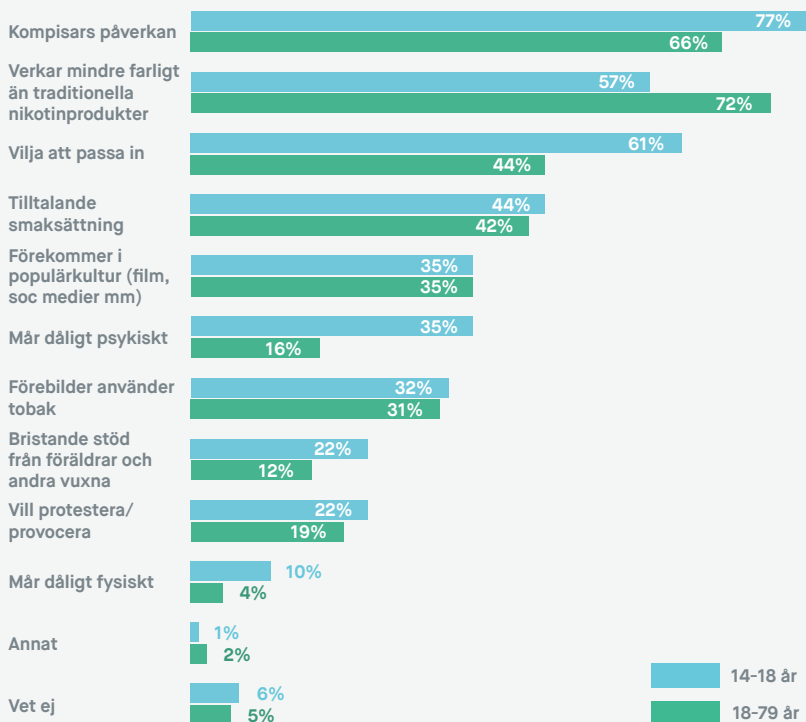
Första gången vi undersökte användningen av vitt snus bland ungdomar i vår Novusrapport var 2019, och sedan dess har det skett en dramatisk ökning av användandet. Då svarade nio procent av unga i 14-18 års ålder att de har använt vitt snus. Sedan 2021 undersöker även CAN bruket av vitt snus och i 2022 års undersökning svarade 40 procent av gymnasieeleverna att de hade testat vitt snus.

Vi ser även en oroväckande tendens i svaren om varför unga tror att man testar nya nikotinprodukter. Den vanligaste orsaken är kompisars påverkan, men hela 57 procent svarar att de tror att en orsak är att de verkar mindre farliga än traditionella tobaksprodukter. När man tittar på hur dessa nya nikotinprodukter framställs i reklamen kanske det inte är så konstigt - de marknadsförs som tobaksfria och erbjuds i fräscha, fruktiga och godisliknande smaker, vilket gör att

produkten framställs som ofarlig samt lockar till att testa.

Tyvärr föll utredarens förslag om att förbjuda smaksatta e-cigarett och resultatet är att tobaksindustrin kan fortsätta att smaksätta sina nikotinprodukter med lockande smaker. I den nya lagen finns en skrivning om att hänvisning till produktens smak endast får göras om det är motiverat av konsumentens behov av produktinformation. Det är lite oklart vad detta innebär i praktiken och vi efterlyser en skärpning av lagstiftningen. Tobakslagen förbjuder smaksatta cigaretter av en viktig anledning och det finns ingen anledning att göra något avsteg från detta för tobaksindustrins alla nya produkter. Det är viktigt att inte blanda ihop tobaksindustrins nikotinprodukter med nikotinläkemedel som har en bevisad effekt på rökavvänjning.

VAD AV FÖLJANDE TROR DU ÄR ORSAKER TILL ATT MAN TESTAR NYA NIKOTINPRODUKTER?

Tobaksreklamens återkomst är inget annat än ett svek mot alla ungdomar

Genom att marknadsföra till exempel vitt snus som en "tobaksfri" nikotinprodukt har tobaksindustrin kunnat kringgå all tobaksreglering, och därför kunnat smaksätta, designa, samt marknadsföra produkterna riktat till unga. Exempelvis visar en analys som genomförts av Meltwater att tobaksbolagens samarbeten med influencers för att marknadsföra vitt snus i sociala medier värderas till miljontals kronor. De senaste åren har vår Novusundersökning visat att cirka en femtedel av unga ofta ser reklam för tobaks- och nikotinprodukter. I år har andelen ökat till en drygt en fjärdedel (26 procent) samtidigt som drygt en tredjedel (35 procent) svarar att produkternas "förekomst i populärkultur, såsom film, TV-serier, musik, sociala medier" kan vara en orsak till att testa. I flera års tid har vi arbetat intensivt för att uppmärksamma vuxna och politiker på det orimliga i den här utvecklingen och att barn och unga bör skyddas från alla former av tobak.

Resultatet är att vi nu, sedan den första augusti i år, äntligen har en lag som reglerar tobaksindustrins nya nikotinprodukter. Den nya lagen innebär, utöver en

18-års åldersgräns, att det inte längre är tillåtet att dela ut gratisprover och rikta reklam till unga under 25 år. Dessvärre har lagen stora brister som behöver åtgärdas. Till exempel ser vi att unga alltjämt exponeras för tobaksindustrins reklam och att tilltalande smaker lockar att testa och får dessa produkter att framstå som mindre farliga.

I årets undersökning syns också en signifikant ökning i andelen unga som svarar att det är lätt för minderåriga att få tag på e-cigarett - från 35 procent 2021 till 54 procent 2022. Sedan 2016 har vi undersökt ungas attityder till tobak, varför man börjar och vad som kan vara skäl nog att avstå. I sammanhanget är det viktigt att säga att det finns egentligen bara finns en enda anledning till att unga börjar använda tobak, och det är att det finns en tobaksindustri som gärna ser våra barn och unga som framtida lojala, nikotinberoende kunder. Kompisars påverkan är den främsta anledningen till att unga börjar använda alla former av tobak men om ingen någonsin exponerades vare sig för andras bruk eller tobaksindustrins reklam skulle ingen börja.

26%
svarar att de ofta
ser tobaksreklam

Historien upprepar sig. På 50-talet var det fullt tillåtet att göra vilseledande reklam om tobak. Tobak framställdes som något ofarligt eller rentav hälso- samt och en viktig identitetsmarkör. Tyvärr är vi idag tillbaka på ruta ett då tobaksindustrin återigen tillåts marknadsföra sina nya produkter som något ofarligt och livsbejakande.

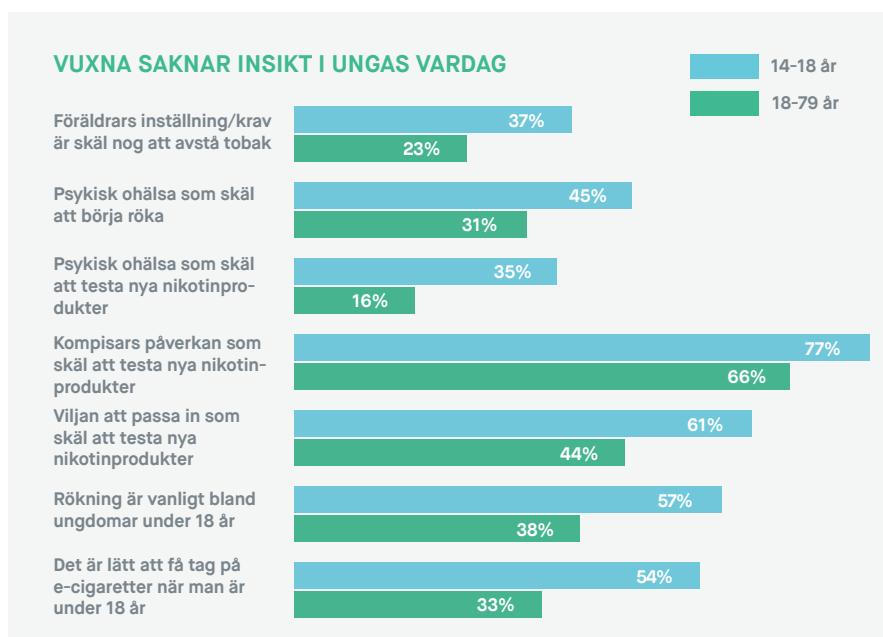
57%
av de unga svarar
att rökning är vanligt
bland minderåriga.
Bara
38%
av de vuxna tror det

Hur viktigt är vuxnas engagemang för att unga ska avstå från tobak?

En tendens i våra Novusundersökningar är vissa återkommande skillnader mellan svaren från den unga målgruppen respektive den vuxna. Det som skiljer mest är synen på hur vanligt tobaksbruk är bland unga. Drygt hälften av de unga instämmer i påståendet att rökning är vanligt bland minderåriga, medan en dryg tredjedel av de vuxna svarar samma sak. Generellt kanske det inte är så överraskande att svaren skiljer sig åt, då många tonåringar troligen föredrar att inte dela med sig av hela sitt liv till sina föräldrar, vilket i sin tur gör att vuxna möjligen saknar den inblick i sina tonåringars liv som skulle behövas.

Även anledningen till varför man tror

att unga börjar med tobak och vad som skulle kunna motivera dem att avstå skiljer sig åt mellan grupperna. Nästan hälften av unga tror att psykisk ohälsa kan vara en orsak till att börja röka, medan motsvarande andel bland vuxna är mindre än en tredjedel. Liknande mönster finns i svaren gällande psykisk ohälsa som orsak till att testa nya nikotinprodukter. Unga tror också i högre grad än vuxna att gruptryck (kompisars påverkan och viljan att passa in) kan vara orsak till att testa nya nikotinprodukter. Däremot tror vuxna i större utsträckning än unga att en vilja att provocera eller protestera kan vara en orsak till att börja röka.

Prata med unga om tobak

Något att ta fasta på är att det i vår undersökning visat sig att unga är mer positiva till att vuxna pratar med dem om tobak och vikten av att avstå än vad de vuxna själva tror. Att en vuxen i ens närhet ställer krav på att inte använda tobak kan ge den unga ett skäl till att våga tacka nej när de erbjuds tobak i sociala sammanhang. Därför är det olyckligt att föräldrar inte tror att deras åsikt om att avstå från tobak påverkar barnen, då risken är stor att unga inte får det stöd i

form av riktlinjer eller "ursäkter" de behöver för att våga tacka nej och stå emot grupptricket.

Möjligen kan vuxnas uppfattning om att de inte har så stor möjlighet att påverka i denna fråga, ha bidragit till att man i lägre omfattning pratar med sina barn om tobak, eller inte pratar om det tillräckligt mycket. I år uppgav endast 27 procent av unga att deras föräldrar har pratat mycket med dem om tobak (jämfört med 32 procent 2021).

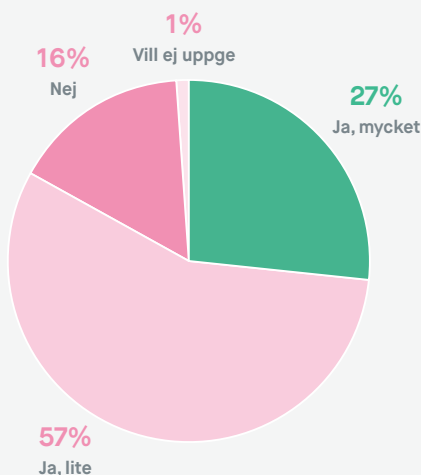
37%

av ungdomarna anser att föräldrars nej är skäl nog att avstå men bara

23%

av de vuxna inser detta

HAR DINA FÖRÄLDRAR PRATAT MED DIG OM RÖKNING?

2. Dags att stärka skyddet för barn och unga

Stark opinion för starkare tobakslagar

Andelen unga som tycker att det är bra med rökfria uteserveringar har ökat till

85%

Tvärtemot vad många tror kan starkare tobakslagar spela en avgörande roll för att förändra normer och ge unga ett starkare skydd mot att introduceras och fastna i ett nikotinberoende. Sedan Sverige införde rökfria serveringar 2005 har rökningen bland vuxna halverats och sedan 2019 när vi även fick rökfria uteserveringar har andelen rökare minskat ytterligare.

Förutom att den stora majoriteten medborgare respekterar rådande lagstiftning, har nya lagar även en utbildande effekt givet att staten också satsar på informationsspridning i samband med införandet. I vår senaste Novusundersökning ser vi en tydlig förflyttning där fler, både unga och vuxna, anser att det inte är okej att röka på en uteservering. Sedan 2019, när lagen infördes har andelen unga i åldrarna 14-18 år som inte tycker att det är okej ökat från 76 procent till 85 procent i årets mätning.

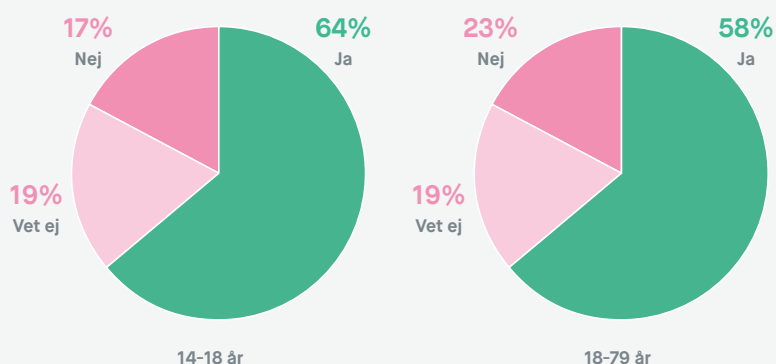
Ingen vill leva i ett förbudssamhälle

och kanske är det därför många politiker tvekar när det handlar om att förbjuda skadliga substanser. Vad många

politiker missar är dock att den svenska allmänheten inser den väsentliga skillnaden i att införa förbud i största allmänhet och att skydda barn och unga från skadliga beroenden. Utöver det ökade stödet för rökfria uteserveringar ser vi även ett fortsatt starkt stöd för en helt tobaksfri skoltid, höjda tobaksskatter och även för ett totalförbud att köpa tobak för alla medborgare födda ett visst årtal och därefter. Malaysia och Nya Zeeland har redan infört ett sådant totalstopp, och allt fler länder, bland annat Danmark och Storbritannien, undersöker nu möjligheterna att följa deras exempel. I årets undersökning har vi därför ställt frågan till båda målgrupperna om hur de ställer sig till ett tobaksförbud för alla unga födda efter ett visst årtal. 64 procent av ungdomarna svarade att man tycker att även Sverige borde införa ett sådant totalförbud och bara 17 procent svarade nej. Att hela 19 procent var tveksamma är också en tydlig signal om att det saknas kunskap om de potentiella vinsterna av ett sådant införande.

SKA ÅLDERSGRÄNSEN FÖR TOBAKSKÖP HÖJAS ÅRLIGEN?

Nya Zeeland, Malaysia och Danmark planerar att förbjuda tobaksköp för ungdomar som är födda ett visst årtal eller senare. Det innebär att åldersgränsen för tobaksköp kommer höjas varje år, och att framtida generationer aldrig kommer att kunna köpa tobak lagligt. Syftet är att successivt fasa ut tobaksbruket bland befolkningen. Tycker du att Sverige borde göra likadant?

7 av 10 ungdomar vill själva ha en helt tobaksfri skoltid

"Men tobak är väl redan förbjudet i skolan?" Att tobak inte är tillåtet under skoltiden är en vanligt förekommande missuppfattning bland vuxna. Lagen om rökfri skolgård omfattar i dagsläget enbart cigarettrökning på skolgården och utelämnar alla övriga tobaksprodukter som under de senaste åren ökat rekordartat till antalet. Många lärare upplever därför att det är svårt att hindra elevers tobaksbruk både på lektioner och rast. Rektorer och skolledningar kan själva besluta att tobaksfri skoltid ska gälla på deras skola, men bara en bråkdel gör det. Sannolikt saknas kunskap om att det faktiskt är möjligt, men även

vilken skyddande effekt det kan ha. Att exponeras för andras tobaksbruk är en av de främsta kända riskfaktorerna för att själv börja använda tobak och fastna i ett skadligt beroende. Det är därför nödvändigt att införa en lag om tobaksfri skoltid för att alla skolor ska kunna stödja unga att avstå från tobak. Sedan vår första Novusundersökning år 2016 har stödet för en helt tobaksfri skoltid ökat stadigt. Samtliga nordiska länder utom Sverige har redan infört sådan lag. Då 92 procent av alla tobaksbrukare börjar i tonåren eller tidigare borde detta vara en självklar väg att gå.

Samtliga nordiska länder utom Sverige har infört en lag om helt tobaksfri skoltid

Elever från en niondeklass i Nacka uppvaktar tidigare socialminister Lena Hallengren för att ställa krav på en helt tobaksfri skoltid

7 av 10

ungdomar vill se en
höjd tobaksskatt

En dosa vitt snus kostar lika lite som en glass. Höjda tobakspriser skyddar främst unga från att börja!

Starkt stöd för en höjd tobaksskatt

Årets undersökning visar även att det finns ett starkt stöd för en höjd tobaksskatt. Sju av tio i gruppen 14-18 år anser att tobaksskatten borde höjas och i gruppen vuxna var det 63 procent. Enligt WHO är höjd tobaksskatt en av de mest effektiva åtgärderna för att minska tobaksbruket. Studier visar att skattehöjningar som ökar cigarettpriset med tio procent leder till att konsumtionen minskar med tre till fem procent i höginkomstländer. Effekten uppskattas vara två till tre gånger större på unga jämfört med äldre. Eftersom fler än nio av tio tobaksbrukare börjar i tonåren är skattehöjningar ett effektivt verktyg för att skydda unga från att börja.

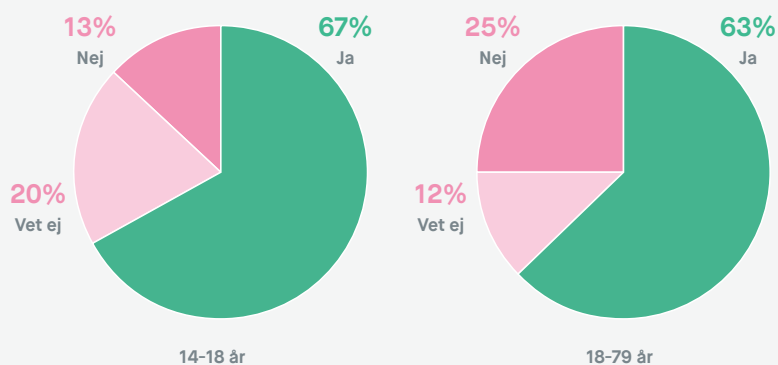
Tobaksindustrin gör varje år miljardvinster på bekostnad av våra barns hälsa och en hållbar framtid. Det enda rimliga är att Tobaksindustrin står för alla de kostnader som den orsakar. Men det

måste också bli lättare för konsumenter att handla hälsosamt och hållbart. Ett enkelt och viktigt steg i den riktningen är att höja tobaksskatten och införa en hållbarhetsskatt. Utöver att det leder till höjda tobakspriser, som motiverar fler att avstå från att köpa tobak, skulle det även öka resurserna till vården och det tobaksförebyggande arbetet.

Det faktum att vitt snus klassas som tobaksfritt – trots att det innehåller höga mängder nikotin som framställs av tobak – innebär även att det är fritt från tobaksskatt. En dosa vitt snus kostar i dagsläget cirka 30 kr och är därmed väldigt tillgänglig för priskänsliga ungdomar. Samtliga nikotinprodukter som inte är läkemedelsklassade bör därför beskattas som tobak.

SKA TOBAKSSKATTEN HÖJAS?

Höga tobaksskatter som höjer tobakspriset är en av de mest effektiva åtgärderna för att förebygga tobaksbruk bland ungdomar. Världshälsoorganisationen (WHO) rekommenderar att tobaksskatten ska utgöra minst 75 procent av cigarettpriset, medan den i Sverige knappt utgör 50 procent. Tycker du att Sverige borde höja tobaksskatten?

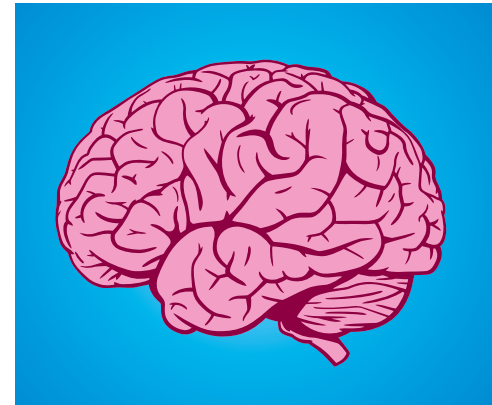

Okunskap om nikotinets hälsorisker och negativa inverkan på hjärnan

I båda grupperna finns utbredd medvetenhet om att nikotin ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar (90% resp. 92 %), men även i årets undersökning ser vi fortsatt låga kunskapsnivåer när det gäller nikotinets andra hälsorisker. I synnerhet de risker som är kopplade till sänkt kognitiv förmåga och psykisk ohälsa. Bara 10 procent i gruppen vuxna svarade att man känner till att nikotin ökar risken för psykisk ohälsa och endast 7 procent svarade att man vet att nikotin kan ge inlärningssvårigheter. Mot bakgrund av att så många som varannan ungdom uppgav psykisk ohälsa som anledning till att börja röka är det extra olyckligt att kunskaperna om nikotinets inverkan på den kognitiva

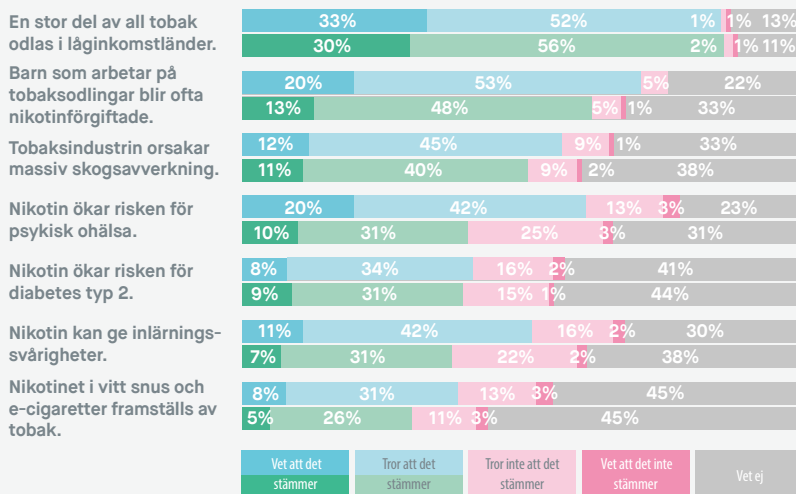
förmågan är så låga. Forskning visar även att unga som använder nikotin i tidig ålder löper ökad risk att missbruka alkohol och andra droger senare i livet.

2005 ratificerade Sverige WHO:s ramkonvention för tobakskontroll. Tobakskonventionens riktlinjer är tydliga i att dess medlemsländer ska arbeta för att fasa ut allt tobaksbruk och förebygga alla former av nikotinberoende. Även EU:s cancerplan och den nya europeiska NCD-planen är tydliga i att e-cigarettor och alla former av nikotinportioner (vitt snus) inkluderas i begreppet tobak, och vi efterlyser svenska politikernas engagemang samt högre kunskap i den här frågan.

Endast
10%
av vuxna vet att
nikotin ökar risken
för psykisk ohälsa

HUR STÄMMER FÖLJANDE PÅSTÅENDEN MED DIN UPPFATTNING?

14-18 år
18-79 år

Endast
28%
av vuxna vet att
barnarbete före-
kommer frekvent
i tobaksindustrin

FN:s 17 globala mål för en hållbar utveckling.

97%
av eleverna svarade att
de fått argument som
motiverade dem att avstå
tobak.

En hållbar utveckling och kunskap som motiverar till förändring

Även i årets undersökning ser vi tyvärr fortsatt låga kunskaper om tobaksindustrins inverkan på en hållbar utveckling. När det gäller kunskapen om barnarbete inom tobaksindustrin har vi undersökt ett antal olika frågeställningar och i tidigare mätningar har vi bland annat undersökt påståendet "rökning bidrar till barnarbete". Påståendet har varit problematiskt av flera skäl och därav svårt att dra några tydliga slutsatser av. I årets undersökning har vi därför omformulerat påståendet till "barnarbete förekommer frekvent inom tobaksindustrin". Kunskapen ser nu marginellt bättre ut i båda åldersgrupperna jämfört med de senaste årens mätningar och den tidigare formuleringen, men fortfarande är det bara tre av tio som instämmer i påståendet.

I gruppen unga är kunskapen något högre, 32 procent, jämfört med 28 procent i gruppen vuxna. Med tanke på att 54 procent av ungdomarna också svarade att barnarbete inom tobaksindustrin är skäl nog att avstå från tobak finns starka skäl att öka kunskapsspridningen om detta. I gruppen vuxna var det 51 procent som uppgav att barnarbetet är skäl nog att avstå men här finns stora skillnader mellan könen, då hela 61 procent av de vuxna kvinnorna uppgav det som skäl att avstå. Sannolikt hänger detta ihop med kunskapen då 34 procent av de vuxna kvinnorna, jämfört med 28 procent av totalen, känner till att barnarbete är frekvent förekommande inom tobaksindustrin.

Allmänhetens inställning till samarbeten med tobaksföretag

Bara en av tio vuxna ansåg att det är okej att samarbeta med tobaksindustrin och frågan är vad det gör för ett varumärke om det skulle uppmärksammas att man samarbetar med tobaksindustrin? Tyvärr är risken för detta låg då svenska medias granskning av tobaksindustrin är tämligen obefintlig. Trots omfattande försök att få kontakt med de artister och influencers som valt att samarbeta med tobaksindustrin har vi ännu inte fått några svar på frågan om varför eller om de inser vilka konsekvenser det får. När det gäller den nya lagen som begränsar tobaksindustrins möjligheter att rikta sin reklam till unga så vet vi ännu inte helt hur denna kommer att fungera. En stor del av

tobaksindustrins satsningar sker också i dold reklam som olika CSR-samarbeten där tobaksföretagen framställer sig som ansvarstagande för både hälsa och miljö.

Den mest sannolika anledningen till att influencers eller företag väljer att samarbeta med tobaksföretag är givetvis den ekonomiska ersättning som de kan erbjuda, men vi misstänker även att den låga kunskapsnivån är en starkt bidragande orsak. Tobaksindustrin har varit skicklig på att framställa det vita snuset som ett ofarligt substitut till den livsfarliga rökningen och trots att oberoende forskning visar på motsatsen tror många att snus är något som kan hjälpa rökare att sluta.

1 av 10

vuxna anser att det är ok att samarbeta med tobaksindustrin

KAMPANJ:

Tobacco – A threat to our environment

”Vår förhoppning är att vår film ska få fler att vilja ta ställning för våra barns rätt till hälsa och en hållbar framtid utan tobak”

Helen Stjerna, generalsekreterare,
A Non Smoking Generation

**STOP THE TOBACCO INDUSTRY
– START SAVING OUR PLANET**

På den tobaksfria dagen 2022 lanserade A Non Smoking Generation en kampanj-film som vittnar om tobaksindustrins förödande effekter på miljön runtom i världen - från frö till fimp och prilla. Syftet är att öka kunskapen om tobak som ett hot mot en global hållbar utveckling och motivera både individer samt beslutsfattare att agera för en tobaksfri framtid.

Den tobaksfria dagen, *World No Tobacco Day*, är instiftad av Världshälsoorganisationen WHO och infaller den 31 maj varje år. Syftet med dagen är att uppmärksamma behovet av att förebygga alla former av tobak- och nikotinberoende. 2022 års tema är tobakens negativa effekter på miljö och klimat, och med anledning av detta tog A Non Smoking Generation fram en kort informationsfilm i samarbete med nio andra organisationer som bidrog med material från olika delar av världen.

Filmen *STOP the Tobacco Industry – START Saving Our Planet* belyser att tobak inte enbart dödar åtta miljoner människor varje år, utan orsakar allvarliga miljöproblem såsom föroreningar, skogsavverkning, klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald. Till vår stora glädje utsågs filmen till en av vinnarna (tredjeplats) bland över 800 bidrag i en global medietävling, som

anordnades av organisationen GGTC och syftade till att sprida kunskap om tobaksindustrins negativa miljöpåverkan.

– *Samtliga politiker anser att det är viktigt med ett hållbart näringsliv, men när det kommer till tobaksförebyggande insatser är det betydligt färre som anser att det bör prioriteras. Vår förhoppning är att vår film ska få fler att vilja ta ställning för våra barns rätt till hälsa och en hållbar framtid utan tobak*, säger Helen Stjerna.

Filmen publicerades den 31 maj 2022 och finns att se på A Non Smoking Generations Youtube-kanal. Den delades även i ytterligare nio länder genom följande organisationer som medverkade, stort tack för era värdefulla bidrag!

- 🔗 Den of Hope, Kenya
- 🔗 Indonesian Youth Council for Tobacco Control, Indonesien
- 🔗 International Youth Tobacco Control, USA
- 🔗 Lentera Anak foundation, Indonesien
- 🔗 Refleacciona con Responsabilidad A.C, Mexico
- 🔗 NoFumadores, Spanien
- 🔗 TOFAZA, Zambia
- 🔗 UBINIG, Bangladesh
- 🔗 Unfairtobacco, Tyskland

A Non Smoking Generations 6 förslag till åtgärder

1. LAGSTIFTA OM TOBAKSFRI SKOLTID

Lagen om rökfri skolgård fungerar inte. Gör som våra nordiska grannländer och förbjud samtliga tobaksprodukter under hela skoltiden.

Resultat:

- 🔥 Ökad kunskap om hur tobaksbruk "smittar"
- 🔥 Minskad exponering för andras tobaksbruk
- 🔥 Minskat grupptryck
- 🔥 Minskat antal tobaksdebuter
- 🔥 Incitament att sluta
- 🔥 Skolans personal slipper "jaga rökare på rasten"

2. INFÖR KRAV PÅ ATT UTBILDA OM TOBAK UR BÅDE HÄLSO- OCH HÅLLBARHETSPERSPEKTIV

Färre än hälften av alla elever får i dag ingående information om tobak i skolan. Få känner till nikotinets alla hälsorisker eller hur det påverkar den unga människans hjärna, och hur tobak hindrar global hållbar utveckling. Med ökad kunskap kan fler unga välja att avstå från tobak och sprida viktiga fakta vidare till familj och vänner.

Resultat:

- 🔥 Ökad kunskap i samhället
- 🔥 Minskat antal tobaksdebuter
- 🔥 Incitament att sluta

3. KOMMUNICERA DEN NYA TOBAKSLAGSTIFTNINGEN

Tobaksindustrin har inte längre rätt att marknadsföra sina "tobaks-fria" nikotinprodukter till unga under 25 år. För att lagstiftningen ska efterlevas behöver innebörden tydliggöras och kommuniceras.

Resultat:

- 🔥 Ökad kunskap i samhället
- 🔥 Färre reklamsamarbeten med tobaksindustrin
- 🔥 Minskat antal tobaksdebuter
- 🔥 Incitament att sluta

4. NOLLTOLERANS MOT REKLAM OCH SMAKSÄTTNING

Inför exponeringsförbud mot tobak i butik, neutrala tobakspaket och förbud mot smaktillsatser i all tobak för att skydda unga.

Resultat:

- 🔥 Minskad exponering för tobaksprodukter
- 🔥 Minskat antal tobaksdebuter
- 🔥 Incitament att sluta

5. HÖJ TOBAKSSKATTEN OCH INFÖR EN HÅLLBARHETSSKATT

Med en höjd tobaksskatt och införande av hållbarhetsskatt kan antalet tobaksdebuter minskas genom höjt pris på tobak, samtidigt som det möjliggör en finansiering av ett utökat tobaksförebyggande arbete riktat till barn och unga.

Resultat:

- 🔥 Minskad tillgänglighet för unga
- 🔥 Minskat antal tobaksdebuter
- 🔥 Incitament att sluta
- 🔥 Finansiering av tobaksförebyggande insatser
- 🔥 Ökad kunskap i samhället om tobakens hållbarhetseffekter

6. HÖJ ÅLDERSGRÄNSEN TILL 20 ÅR FÖR ALL TOBAK

Det är bara barn som börjar med tobak och majoriteten av ungdomarna uppger att det är enkelt att få tag på tobak om man är under 18 år. Med en höjd åldersgräns skulle fler unga förbli tobaksfria och dessutom skyddas från att börja med andra droger.

Resultat:

- 🔥 Minskad tillgänglighet för unga

Om A Non Smoking Generation

Stiftelsen A Non Smoking Generation har sedan 1979 verkat för att barn och ungdomar själva ska välja att inte börja använda tobak. Organisationen arbetar aktivt för att begränsa tobakens plats i samhället och skapa skyddande miljöer för barn och ungdomar.

www.nonsmoking.se
info@nonsmoking.se